

ILM FAN XABARNOMASI

Ilmiy elektron jurnali

O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini tashxis etish

Mahbuba Mahmudova

JDPU Boshlang'ich ta'lim fakulteti 4-kurs talabasi

D. Kulboyeva

JDPU. Boshlang'ich ta'lim metodikasi kafedrası v/b dotsenti, PhD

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini tashxis etish, o'quv jarayoniga ta'siri, qay tartibda o'tkazish va natijalardan foydalanish haqida so'z yuritilgan. Shuningdek, maqola diagnostik baholashning ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini aniqlashdagi ahamiyatini ochib beradi.

Kalit so'zlar: diagnostik baholash, ta'lim strategiyalari, o'z-o'zini baholash, ta'lim natijalarini yaxshilash, individual ta'lim.

Ta'lim yo'nalishini aniq va tushunarli tarzda boshqarish qobiliyati bilan ajralib turadigan vositalardan biri diagnostik baholashdir. Ushbu dastlabki baholash vositasi shunchaki bilim o'lchovi emas - bu o'qituvchilar yangi darslarni boshlashdan oldin o'quvchilarning tushunchalari va ko'nikmalarini boshqarish uchun foydalanadigan kompasdir. Tashxis - bu o'qituvchilar uchun o'z o'quvchilari nimani bilishi, nima bilmasligi va qanday qilib yaxshiroq o'rganishini tushunish usulidir. Bu tushuncha bebahodir, chunki u o'qituvchilarga o'z o'qitish strategiyalarini individual ta'lim ehtiyojlarini qondirishga moslashtirish imkonini beradi.

Diagnostik baholash odatda o'quvchilarning oldingi bilim va ko'nikmalarini aniqlashga, ularning ta'limdagi kamchiliklarni aniqlash qobiliyatiga va kelajakdagi ta'limni xabardor qilishdagi o'rni bilan tavsiflanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, "tashxis qo'yishning maqsadi - individual o'quvchilarning kuchli tomonlarini va eng muhimi, o'quvchi hali to'liq o'zlashtirmagan fazilatlarining zaif tomonlarini aniqlashdir (Fan, T., Song, J. & Guan, Z., 2021)". Diagnostik baholashning maqsadi o'quvchilarga baho qo'yish yoki ularning faoliyatini boshqalarga nisbatan o'lchash emas. Buning o'rniga, diagnostik baholashning maqsadi har bir o'quvchini individual o'quvchi sifatida tushunishdir. Diagnostik baholashdan foydalangan holda, o'qituvchilar har bir o'quvchi kerakli vaqtda kerakli yordamni olishiga ishonch hosil qilishlari mumkin. Bu o'rganishni yanada samarali va qiziqarli qiladi va o'quvchilarga to'liq salohiyatini ro'yobga chiqarishga yordam beradi.

Diagnostik baholashlar yagona yechim emas. Tashxislash har xil shakllarda bo'lishi mumkin, ularning har biri o'ziga xos maqsadga xizmat qiladi va o'quv jarayoni haqida turli tushunchalarni beradi. Bu yerda uchta keng tarqalgan tur mavjud:

1. Oldindan testlar

Ular yangi bo'lim yoki dars oldidan o'quvchilarning mavzu bo'yicha bilganlarini baholash uchun beriladi. Ular o'qituvchilarga o'qishni qaerdan boshlash kerakligini va qaysi sohalarga ko'proq e'tibor qaratish kerakligini tushunishga yordam beradi.

2.O'z-o'zini baholash

Bular talabalarga o'z tushunchalari va ko'nikmalarini baholash imkonini beradi. Ular o'z-o'zini anglash va o'rganishda mas'uliyatni rivojlantirish uchun kuchli vosita bo'lishi mumkin.

3.O'qituvchining kuzatishlari

O'qituvchilar mashg'ulotlar davomida talabalarni ularning qobiliyatlari va tushunishlarini baholash uchun kuzatadilar. Bu kuzatishlar o'quvchilarning o'quv jarayonlari va xatti-harakatlari haqida qimmatli tushunchalar berishi mumkin. Diagnostik baholashni samarali amalga oshirish puxta o'ylangan yondashuvni talab qiladi. Bu nafaqat to'g'ri baholashni tanlash yoki natijalarni to'g'ri talqin qilish, balki bu ma'lumotlardan ta'limni xabardor qilish va o'quvchilarning o'rganishini qo'llab-quvvatlash uchun ham foydalanishdir.

Diagnostik baholashning ba'zi xususiyatlari:

Kam stavkalar : Diagnostik baholash odatda baholash uchun ishlatilmaydi.

Oldindan baholash : Diagnostik baholash ko'pincha yangi bo'lim yoki kurs oldidan qo'llaniladi.

Ta'limdagi kamchiliklarni aniqlash : Diagnostik baholash o'quvchilar nimani bilishini va nimani o'rganishi kerakligini aniqlashga yordam beradi.

Qo'llanma yo'riqnomasi : Diagnostik baholash o'qituvchilarga o'z talabalarining ehtiyojlarini qondirish uchun o'z yo'riqnomalarini moslashtirishga yordam beradi.

Guruhlashni rag'batlantirish : Diagnostik baholash o'qituvchilarga talabalarni boyitish yoki tuzatish uchun guruhlashda yordam beradi.

Asosiy darajani o'rnatish : Diagnostik baholashlar o'quvchilarning bo'lim yoki kurs davomida o'rganishi uchun bazani belgilashga yordam beradi.

Diagnostik baholashning ba'zi misollari quyidagilardan iborat: Birlikdan oldingi testlar, Individuallashtirilgan baholashlar va O'qish diagnostik baholashlari.

O'qituvchilar o'quvchilar bilimi haqida umumiy tasavvurga ega bo'lish uchun so'rovnomalardan ham foydalanishlari mumkin.

Diagnostik baholashni o'zlashtirish uchun ba'zi strategiyalar:

1. Aniq o'rganish maqsadlaridan boshlang: O'quvchilar nimani bilishini baholashdan oldin, siz ulardan nimani o'rganishini xohlayotganingizni bilishingiz kerak. Aniq o'rganish maqsadlariga ega bo'lish diagnostik baholashni tanlashga yordam beradi va natijalarni sharhlashga yordam beradi.

2. Maqsadlaringiz va kontekstingiz uchun to'g'ri baholashni tanlang: Diagnostik baholashning har xil turlari turli maqsadlar va kontekstlarga mos keladi. Baholashni tanlashda o'rganish maqsadlaringiz, o'quvchilaringiz va o'qitish kontekstingizni hisobga oling.

3. Natijalardan ko'rsatma berish uchun foydalaning: Diagnostik baholashlar faqat ular bildiradigan harakatlar kabi foydalidir. Natijalardan ko'rsatmalaringizni boshqarish uchun foydalaning va o'quvchilarga eng ko'p kerak bo'lgan joyda yordam bering.

4. O'quvchilarni jarayonga jalb qilish: Diagnostik baholash o'quvchilarda o'z-o'zini anglash va mas'uliyatni rivojlantirish vositasi bo'lishi mumkin. Ularni jarayonga jalb qiling, ularning kuchli tomonlarini va yaxshilash sohaslarini tushunishga yordam bering.

5. Ko'rib chiqish va sozlash: Diagnostik baholash doimiy jarayondir. Natijalarni muntazam ravishda ko'rib chiqing, kerak bo'lganda ko'rsatmalarigizni o'zgartiring va taraqqiyotni kuzatish uchun qayta baholang.

Diagnostik baholashning haqiqiy kuchi ular taqdim etgan ma'lumotlardan tashqarida; Bu o'qituvchilarning o'qitish va o'rganishni o'zgartirish uchun ushbu ma'lumotlardan qanday foydalanishiga bog'liq. Ushbu baholashlar kompas bo'lib xizmat qiladi va har bir talaba uchun yanada samarali va shaxsiylashtirilgan ta'lim tajribasiga yo'l ko'rsatadi. Diagnostik baholashlar natijasida to'plangan tushunchalar o'quvchilarning kuchli, zaif tomonlari va oldingi bilimlarini har tomonlama tushunish imkonini beradi. Ushbu bilimlar bilan qurollangan o'qituvchilar har bir o'quvchining o'ziga xos ehtiyojlarini qondirish uchun o'z yondashuvlarini moslashtirib, asoslangan ta'lim qarorlari qabul qilishlari mumkin. Shaxsiy ta'lim uslublari, imtiyozlari va tayyorgarlik darajalarini tan olish orqali o'qituvchilar faollik, motivatsiya va o'sishni rag'batlantiradigan o'quv muhitini yaratishi mumkin

Ta'limda talabalar o'z ta'lim yo'lida qayerda turishlarini bilish muhim ahamiyatga ega. Diagnostik baholash ishonchli vosita bo'lib, o'qituvchilarga o'quvchilarning kuchli tomonlari va takomillashtirish sohalari haqida tushuncha beradi. Bu erda biz diagnostik baholash asoslarini o'rganamiz, uning maqsadi, tarkibiy qismlari, afzalliklari, qiyinchiliklari va onlayn ta'limda joriy etishning eng yaxshi amaliyotlarini o'rganamiz.

Diagnostik baholashlar, birinchi navbatda, o'quv jarayoni boshlanishidan oldin bilimlardagi kamchiliklarni aniqlash uchun qo'llanilsa-da, o'qituvchilar ham o'quvchilarning bilim olish jarayonini baholash va o'qitish usullarining samaradorligini aniqlash uchun o'quv davri oxirida bir xil baholashdan foydalanishlari mumkin.

O'qituvchining afzalliklari:

Diagnostik baholash natijalarini tahlil qilib, o'qituvchilar o'z darslarini rejalashtirishda o'quv jarayonidagi muayyan o'quv kamchiliklari yoki noto'g'ri tushunchalarni bartaraf etishga samarali yo'naltirishlari mumkin.

Diagnostik baholash o'qituvchilarga umumiy muammolarni, masalan, o'quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashishga yordam beradi. O'quv davrining boshida samarali diagnostik baholashni o'tkazish orqali o'qituvchilar har bir o'quvchining rivojlanish darajasidan kelib chiqqan holda o'z ko'rsatmalarini aniq individuallashtirishlari mumkin.

Ta'rifi ko'ra, diagnostik baholash ko'pincha o'quv davrining boshida amalga oshiriladi. Ta'limdan so'ng yoki o'rtada bir xil baholashni o'tkazish orqali o'qituvchilar o'quvchilarning taraqqiyotini kuzatib borishlari va o'qitish strategiyalari samaradorligini baholashlari mumkin.

Bu usul o'qituvchilarga o'z o'qitish usullarini moslashtirish imkoniyatini beradi, bu esa o'quvchilarning ta'lim natijalarini doimiy ravishda oshirishni ta'minlaydi.

Bundan tashqari, dastlabki diagnostik baholash natijalari o'quv jarayoni davomida o'quvchining hozirgi darajasini solishtirish uchun ishonchli mezon bo'lib xizmat qiladi.

Diagnostik baholash o'quv jarayonining muhim elementi bo'lib xizmat qiladi va o'quvchilarning kuchli, zaif tomonlari va individual ta'lim ehtiyojlari haqida bebaho tushunchalarni taqdim etadi. Ta'lim boshlanishidan oldin bilimlardagi kamchiliklarni aniqlash orqali o'qituvchilar ta'lim natijalarini yaxshilash uchun o'zlarining o'qitish strategiyalarini moslashtirishlari mumkin.

Qiyinchiliklar mavjud bo'lsa-da, ilg'or tajribalarga rioya qilish diagnostik baholashning samarali amalga oshirilishini ta'minlaydi, o'qituvchilarni barcha o'quvchilar uchun mazmunli va ta'sirli o'rganish tajribasiga yordam berish maqsadlariga yo'naltiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. <https://www.classtime.com/en/diagnostic-assessment>

2. Fan, T., Song, J. & Guan, Z. Integrating diagnostic assessment into curriculum: a theoretical framework and teaching practices. Lang Test Asia 11, 2 (2021).

3. D Kulboyeva, J Qo'Shboqov "BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI KREATIVLIGINI SHAKLLANTIRISH" Science and innovation ISSN:2181-3337. Vol. 1 Issue 7. 2022